

Tudományos diákkörök

Bevezetés

A magyarországi felsőoktatás tehetséggondozását évtizedek óta elsősorban a TDK és a szakkollégiumok határozzák meg. A szakkollégiumokat amellet, hogy a felsőoktatási tehetséggondozás lényegi tényezőjeként azonosítják, a szakkollégiumi kutatók diákszervezetként, mozgalomként (*Demeter 2012*), továbbá tanuló közösségként definiálják (*Bordás & Ceglédi 2012*). A TDK, a felsőoktatási tehetséggondozás másik meghatározó pillére pedig a hallgató és az oktató közti szakmai együttműködésre épülő, a kötelező tanulmányokon felüli ismeretek elsajátítását célul kitűző, önképzőköri rendszerben működő tehetséggondozó forma (*Szendrő & Cziráki 2009*).

A tudományos diákköri (TDK) tevékenység 1951-től működik, az első konferenciákat a Veszprémi Vegyipari Egyetemen, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetem rendezték. Ezt követően 1955-ben került sor az első országos konferenciára, akkor még Tudományos Diákkörök első Országos Konferenciája néven, ahol 19 szakkonferencián 109 előadás hangzott el (*Anderle 2011*). A tavalyi évben, 2015-ben pedig a XXXII. Országos Tudományos Diákköri Konferenciát (OTDK) rendezték meg, ahol 16 tudományterületi szekció 525 tagozatában 4603 pályamunkát mutatott be 5163 hallgató.¹

Míndez azt mutatja, hogy a TDK és az OTDK iránti érdeklődés az elmúlt évtizedekben jelentősen megnőtt. Ezt támasztja alá az is, hogy míg kezdetben egy rendezvényt tartottak, és azon belül voltak szakkonferenciák, ma már szekciónként bonyolítják le a programokat (2003 óta 16 tudományterületi szekció van).

Az OTDK pályamunkák számának alakulása a felsőoktatás hallgatói létszámadatainak tükrében

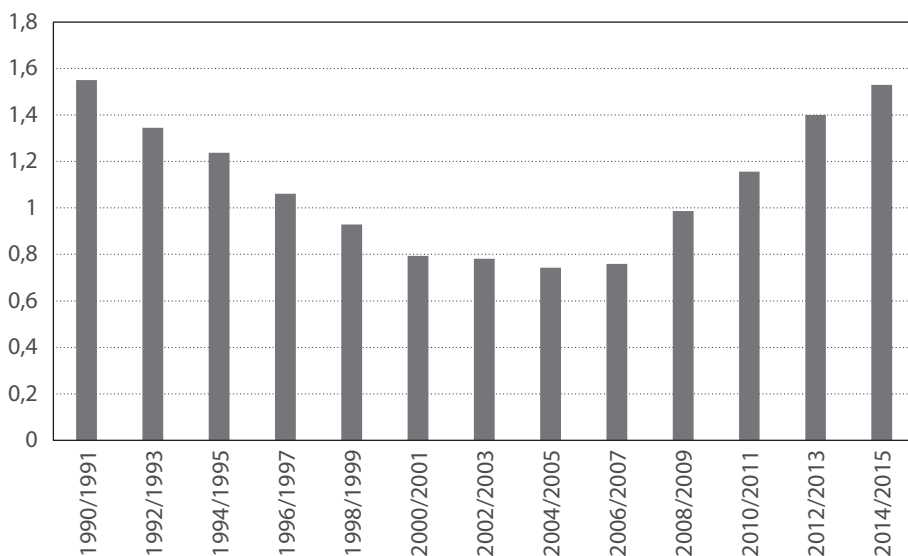
A pályamunkák számának emelkedése folyamatos, ugyanakkor szakaszolható. Pontos adatok az elmúlt másfél évtizedből állnak rendelkezésre, 1999-től kezdve tartja ugyanis nyilván központilag valamennyi szekció eredményét az Országos Tudományos Diákköri

¹ Az adatok forrása az OTDT [honlapja](#).

Tanács. Az előtte lévő OTDK-k adatait az egyes szekciók, valamint az azokat gondozó szakmai bizottságok történeti írásai tartalmazzák.²

A kezdetekkor 100 és 200 pályamunkát prezentáltak, majd ez a szám folyamatosan emelkedett. Először 1975-ben, a XII. OTDK-n lépte át a bemutatott pályamunkák száma az 1000-t, a 2000-t pedig a XV. OTDK-n, 1981-ben. Érdekes, hogy ezután viszont sokáig 1800 és 2000 között ingadozott az előadások száma. A 2000 feletti dolgozatszám az 1995. évi XXII. OTDK-t követően állandósult, majd 2003-ban a XXVI. OTDK-n meghaladta a 3000-t (2003 után nem is volt kevesebb dolgozat 3000-nél), 2011-ben, a XXX. Jubileumi OTDK-n pedig a 4000-t (akárcsak ezután 2013-ban a XXXI. OTDK-n és 2015-ben a XXXII. OTDK-n).³

1. ábra: Az OTDK-n bemutatott pályamunkák számának alakulása a felsőoktatásban tanuló hallgatók teljes (nappali, esti, levelezős) létszámához viszonyítva (%), 1990/1991–2014/2015⁴

Az adatok forrása: Az OTDK résztvevők számára vonatkozóan az OTDT Diáktudós című kiadványai, valamint az OTDT Titkárságának nyilvántartásai, a hallgatói létszámra vonatkozóan

A felsőoktatásban a hallgatók száma az 1950-es években lépte át az 50 000 főt (a nappali, esti és levelezős hallgatóké összesen), majd ez a létszám a harvtanas évek közepétől folyamatosan emelkedett, és az 1970-es évek elején meghaladta a 100 000 főt (Kiss 2014; Híves & Kozma 2014). Az 1950-es években tehát az OTDK-n bemutatott dolgozatok száma mintegy 0,4 százaléka volt a felsőoktatás teljes hallgatói létszámának, 1975-öt követően pedig kb. az egy százaléka. Az 1980-as években ez az arány (a hallgatók létszáma

² Emiatt vannak anomáliák, a nagyságrendeket és a trendeket viszont megmutatják.

³ Az adatok forrása az OTDT 2011-ben megjelent történeti kötete Anderle Ádám szerkesztésében, 1999-et követően pedig az OTDT Titkárság nyilvántartásai.

⁴ A hallgatói létszámnál az OTDK tanéve és a megelőző tanév hallgatói létszámának az átlagát használtuk a számításhoz.

folyamatosan 100 000 fő körül mozgott (Kiss 2014; Hives & Kozma 2014) kb. 1,8–2 százalékra emelkedett. Az 1990-es évektől kezdve a hallgatói létszám folyamatosan nőtt, egészen a 2005/2006-os tanévig.⁵ Ez a felsőoktatási expanzió időszaka, amelynek eredményeként hiába nőtt az OTDK-n bemutatott pályamunkák száma, a felsőoktatásban tanulók összlétszámához viszonyított aránya így is csökkent a 2006/2007-es tanévig, amelyet követően egyre kevesebb hallgató van a felsőoktatásban. A hallgatói létszám csökkenése mellett ugyanakkor tovább nőtt az OTDK résztvevők száma, így az arány emelkedett.

Az OTDK mérete és a TDK kereteinek változása

Az egyes időpontok és számok több érdekességet is rejtenek magukban. Az ok-okozati összefüggés persze nem egyértelműen kimutatható, ugyanakkor az látszik, hogy a TDK szervezeti kereteinek fejlődése, a felsőoktatás legmagasabb szabályozási szintjén való megjelenése, valamint a pályamunkák számának alakulása között létezik kapcsolat.

Ezt mutatja az, hogy a TDK és az OTDK az 1970-es évekre olyan szervezettséget ért el, amely indokolta egy önálló testület felállítását. Korábban „országos előkészítő bizottságokat” hoztak létre egy-egy konferencia előkészítésére és lebonyolításának támogatására, amelyek azonban nem tudták megfelelően ellátni az irányítási–koordinációs feladatokat. Ezért 1973-ban megszületett a döntés, hogy létrehozzák az Országos Tudományos Diákköri Tanácsot (OTDT). Ezt követően az 1975-ös XII. OTDK-t már az OTDT hirdette meg (Anderle 2011), és ahogyan azt már írtuk, ez volt az első konferencia, amelyen a dolgozatszám meghaladta az 1000-t.

Az OTDT azonban ritkán ülésezett és működéséből fakadóan is látszott, hogy szükséges a szervezettség további növelése, az OTDT és az intézményekben tevékenykedő tudományos diákkörök közötti szint kialakításával. Ezek lettek a szakbizottságok (ma szakmai bizottságok, amelyekről 1977-ben született állásfoglalás), ahol tudományterületenként az intézmények képviselői vettek részt a munkában és irányították a szakterületen folyó TDK-munkát. Emellett az operatív feladatok ellátására létrejött az OTDT Titkársága, amely az Oktatási Minisztérium Tudományos-szervezési és Informatikai Intézetében működött (Anderle 2011). Ezek az 1977 és 1980 közti időszak történései, és látható, hogy 1981-ben lépte át először az OTDK-n bemutatott pályamunkák száma a 2000-t, ugyanakkor ez sokáig (1995-ig) nem tudott tartóssá válni. A szakmai bizottságokat végül a jelenlegi formájukban 1986-ban hozták létre (Anderle 2011).

Az 1995-ös év pedig azért érdekes, mert a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény 1995. évi módosításakor került be az Országos Tudományos Diákköri Tanács a jogszabályba. Előtte hosszú időn keresztül az oktatásért felelős miniszter utasításai szabályozták a TDK-t, ehhez képest mindenképpen új szintet jelent, hogy az ágazatot szabályozó törvényben is rögzítették az OTDT szerepét, valamint ehhez forrást is rendeltek (az éves hallgatói normatíva országos keretösszege egy ezrelékét).

Az OTDT szerepének meghatározása az azóta elfogadott két felsőoktatási törvénybe is bekerült.⁶ A következő időszakban az OTDK rendezés kapcsán is több változás következett be: 2001-től kettévált a Természettudományi Szekció Biológia, valamint Fizika,

⁵ Hivatkozás: www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_zoi007a.html

⁶ A 2005. évi CXXXIX. tv., valamint a 2011. évi CCIV. törvények szabályozták újra a felsőoktatást.

Földtudományok és Matematika szekciókra, továbbá 2003-ban először megrendezték a Művészeti és Művészettudományi Szekciót, ezzel az OTDK szekcióinak száma 16-ra emelkedett, és azóta is ezeken a tudományterületeken van OTDK.

A 2009. évi XXIX. OTDK-ra jelentősen megnőtt a benevezett pályamunkák száma, amely a XXX. Jubileumi és a XXXI. OTDK-ra tovább emelkedett, a XXXII. OTDK-n pedig az előző alkalomhoz képest stagnált.

A kétciklusú képzés hatása a TDK-ra és az OTDK-n való részvételre

A Bologna-rendszer bevezetése sok dilemmát okozott a TDK területén (is). Az a korábbi konfliktus, amely az egyetemeken és főiskolákon tanulók közös megmérettetéséről szólt (és évtizedekre tekintett vissza), kiegészült azzal, hogy az alapképzésben és a mesterképzésben, valamint az osztatlan képzésben résztvevők versenyeznek egymással egy-egy tagozatban. Az OTDT szakmai bizottságai, valamint maga a Tanács is sokat foglalkozott a kétciklusú képzésből eredő problémák megvitatásával. Végül az ELTE-n 2008. május 23-án megtartott Felsőoktatás–Tehetség–Bologna 2008 konferencián⁷ elhangzott tapasztalatok összegzésével az OTDT 2008. november 21-én megtartott ülésén tárgyalta meg a BA/BSc képzésben tanuló hallgatók számára megszervezendő Tudományos Diákköri Versenyekről (TDV) szóló előterjesztést.⁸ A TDV a TDK kereteire épülő rendszerként lett kidolgozva intézményi versenyekkel, majd szakterületenkénti országos döntővel. Definiált célja az, hogy a középiskolai versenyekhez hasonló módon, közös felkészüléssel (ami a „KÖR” jellegét erősíti) szerveződjenek, ugyanúgy kétszintű rendszerben, mint az OTDK. Az előterjesztést az OTDT hosszas vitát követően azzal zárta le, hogy a TDK maradjon egységes. A döntést igazolják az adatok: 2011-től egyértelműen látszik, hogy a BA/BSc képzésben tanuló hallgatók bekapcsolódása a TDK munkába és az OTDK rendszerébe sikeresnek tekinthető.⁹ A résztvevők 45–46%-a, a helyezetteknek pedig a 37–40%-a vesz részt BA/BSc képzésben,¹⁰ ezzel az OTDK teljes populációjának jelentős részét adják az alapképzésesekek, szerepük így jelentős.

Az, hogy az elmúlt hat évtizedben az OTDK részvétel folyamatosan nőtt, azt mutatja, hogy egyre több hallgatóban, oktatóban van meg a többletmunka iránti igény. Az elmúlt években több kutatás is készült, amelyek azt vizsgálták, hogy mi/ki motiválja a fiatalokat kutatásra, a TDK-munkában való részvételre. Ezek mindegyike azt az eredményt hozta, hogy a legerősebb motiváció a szakmai kíváncsiság, az önálló érdeklődés, ezt követik változó sorrendben (a kutatásokban változik a sorrend a motivációs elemek között) a konkrét karrier cél és a szakmai ambíció, valamint az egyetemi és főiskolai oktatók támogatása (Nagy & Tóbi 2014; Tóbi 2016; Bugyik et al. 2013; Ceglédi et al. 2015).

A középiskolai évek tehetséggondozását ugyanakkor a TDK-zó hallgatók alulértékelik, holott ez motiválja őket, hogy majd a felsőoktatási tehetséggondozásba is bekerüljenek (Ceglédi et al. 2015).

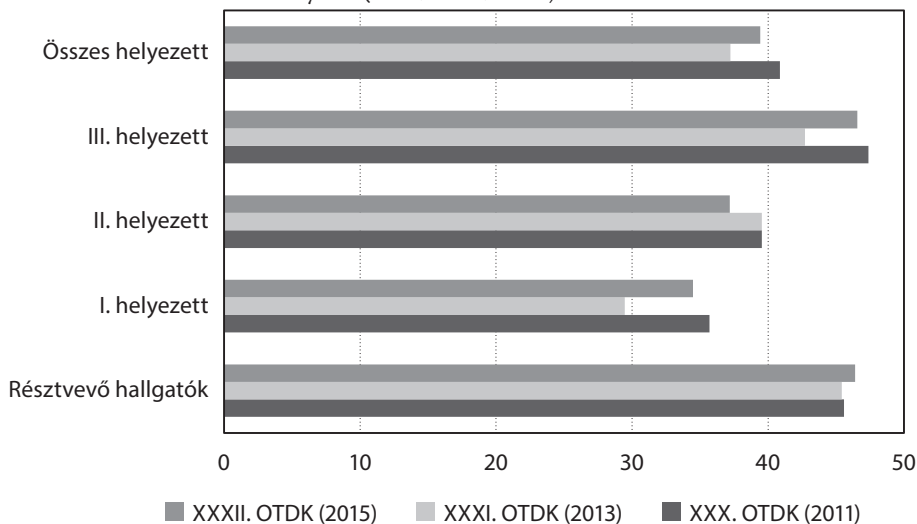
⁷ Hivatkozás: horvathm.web.elte.hu/Felsooktatas_Tehetseg_Bologna_beliv.pdf

⁸ OTDT ülés, 2008. november 21., 5. napirendi pont, előterjesztő: Dr. Weiszburg Tamás alelnök.

⁹ A részt vevő hallgatók számát és a képzéstípusok szerinti megoszlást 2011-től tartja nyilván az OTDT.

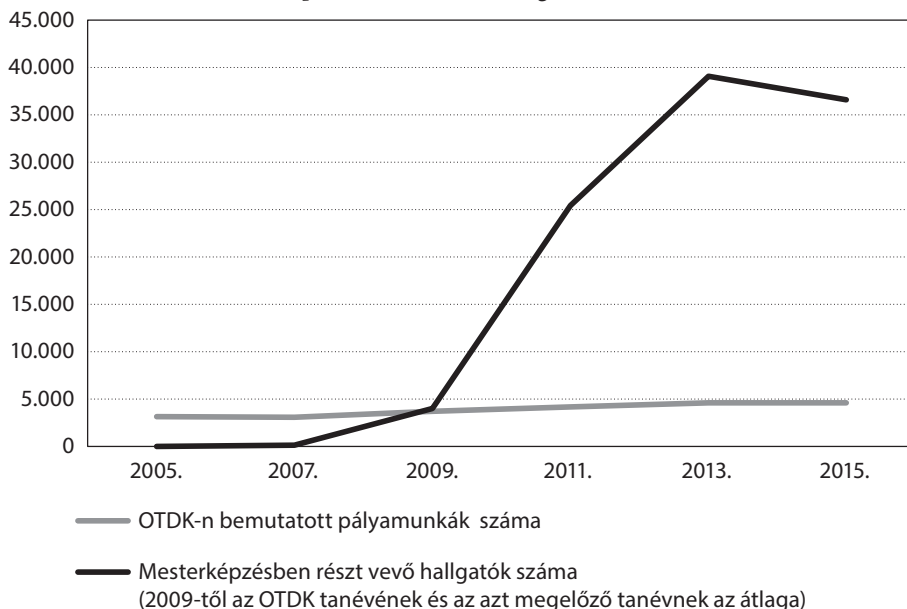
¹⁰ A képzéstípus az intézményi TDK-konferencia időpontjában látogatott képzéstípust jelenti, hiszen a TDK-pályamű azt megelőzően születik, a kutatómunka az alapképzés keretében történik, akkor is, ha az OTDK idején már más képzéstípusban tanul a hallgató.

2. ábra: Az alapképzésben részt vevő hallgatók %-os aránya az OTDK teljes résztvevőihöz viszonyítva (2011; 2013; 2015)

Az adatok forrása: az OTDK-n részt vevő hallgatók számára vonatkozóan az OTDT Titkárság adatbázisai, az alapképzésben részt vevő hallgatók számára vonatkozóan

3. ábra: Az elmúlt 10 évben az OTDK-kon bemutatott pályamunkák számának, valamint a mesterképzésben részt vevő hallgatók számának alakulása

Az adatok forrása: az OTDK eredményekre vonatkozóan az OTDT Titkárság nyilvántartásai, a mesterképzésben részt vevő hallgatók számára vonatkozóan

A szakmai karrier esetében fontos kiemelni, hogy az MA/MSc képzés, valamint a doktori képzés felvételijénél is figyelembe veszik az OTDK-n elért helyezést, sőt, sok egyetemen és főiskolán még az intézményi TDK-n való helyezés is komoly pontokat érnek. A kétciklusú képzés bevezetését követően a 2009/2010-es tanévben nőtt meg először jelentősen a mesterképzésben résztvevők száma, ami azóta is 30 000 és 40 000 között mozog. Látható, hogy a XXIX. OTDK-ra ugrott meg erőteljesen a bemutatott pályamunkák száma (a 2007. évi 3089-ről 3703-ra), majd ez a tendencia folytatódott, és 2013-ig, a XXXI. OTDK-ig folyamatosan emelkedett a dolgozatok mennyisége. A mesterképzés bevezetése és kiszélesedése azáltal, hogy a felvételikor az OTDK-n elért eredményeket beszámítják, hatással volt az OTDK-ban való részvételre. Az osztott képzést megelőzően jellemzően a IV. és V. évfolyamosok voltak aktívak az Országos Tudományos Diákköri Konferenciákon, ma már látszik, hogy a BA/BSc képzésben tanulók is nagy számban érdeklődnek.

Azon félelem tehát, hogy a BA/BSc képzés visszaveti majd a TDK-tevékenységet, nem következett be, sőt, ennek épp az ellenkezője történt: a hallgatók korábban kezdenek bele a TDK-ba, így előbb jutnak el az országos megmérettetésre.

Az elmúlt időszak főbb hatásai

Az elmúlt 10 évben a felsőoktatási expanzió és a kétciklusú képzés bevezetése mellett további intézkedések is jelentős hatással voltak a TDK-ra és az OTDK-ra, amelyek a hallgatók motivációját és az intézmények aktivitását is pozitívan befolyásolták. A következőkben ezek közül a legfontosabbakra térünk ki.

Stabilabb finanszírozási háttér

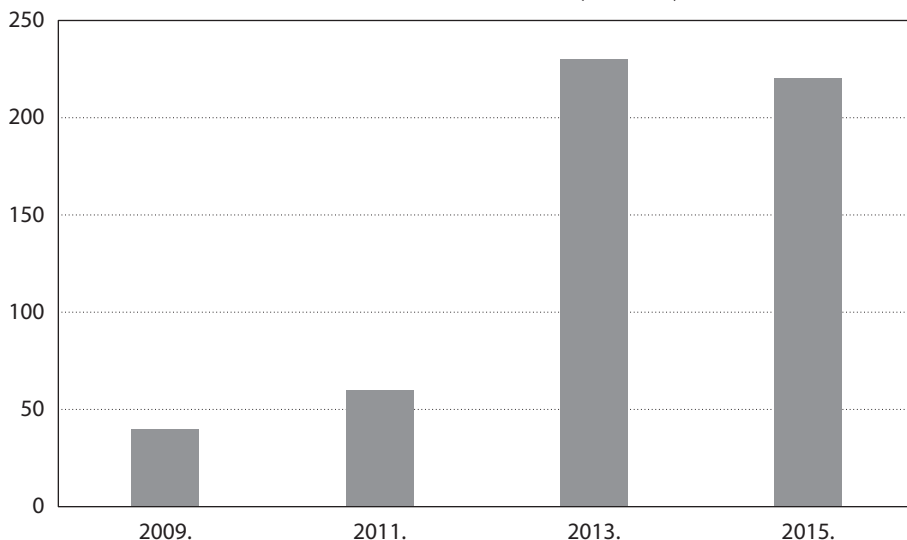
A XXIX. OTDK alkalmával még az oktatásért felelős minisztérium biztosított támogatást az OTDK megrendezéséhez, és kizárólag a szervező intézményeknek, valamint a központi szervezési feladatok ellátásához az OTDT Titkárságának. A támogatottak 2011-ben sem változtak, a finanszírozó viszont a Nemzeti Tehetség Program lett, amelynek szakmai irányítását 2011-ben az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, az operatív lebonyolítását pedig ugyanebben az évben a Wekerle Sándor Alapkezelő¹¹ (majd a Wekerletől 2012 nyarán az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő, a továbbiakban EMET¹²) vette át (2015-től a szakmai irányítás is az EMET-hez került¹³).

A 2013. évi OTDK-ra jóval nagyobb támogatás jutott a Nemzeti Tehetség Programból, a rendező intézmények és az OTDT Titkársága mellett már a pályamunkát nevező intézmények, valamint a határon túli hallgatók és oktatók részvételére is jutott forrás, csakúgy, mint a 2015. évi XXXII. OTDK idején. Az OTDK megrendezésére rendelkezésre álló keretösszeg így 2009-hez képest 550%-kal nőtt, amit indokolt a korábbi alulfinanszírozottság, valamint a rendezési költségek folyamatos emelkedése.

¹¹ 1152/2011. (V.18.) Korm. határozat az Oktatásért Közalapítvány megszüntetéséről; 233/2011. (XI. 08.) Korm. rendelet a Nemzeti Tehetség Program finanszírozásáról szóló 152/2009. (VII. 23.) Korm. rendelet módosításáról.

¹² 177/2012. (VII.26.) Korm. rendelet a Közigazgatási és Igazságügyi Hivatáról.

¹³ 104/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet a Nemzeti Tehetség Program finanszírozásáról.

4. ábra: Az OTDK finanszírozása 2009–2015. között (millió Ft)

Az adatok forrása: Az OTDT Titkárság nyilvántartásai, valamint a Nemzeti Tehetség Program pályázati felhívásai

A Nemzeti Tehetség Program emellett az OTDK-kon kívül az intézményekben folyó TDK-műhelyek tevékenységét is támogatja, azaz az alapokra is jut forrás. Mindez komoly stabilitást eredményez a TDK és az OTDK számára, és ha a pályázati kiírások ütemezésében sikerül tartósan javulást elérni, akkor ez még nagyobb segítséget jelent majd.

Szintén komoly segítséget jelentettek a Társadalmi Megújulás Operatív Program felsőoktatási projektjei, különösen a többször kiírt Tudományos képzés műhelyeinek támogatása (TÁMOP–4.2.2.) című konstrukció, amelynek céljai között nevesítve megjelent a TDK, így a nyertes intézményekben a működés mellett komoly fejlesztések is megvalósulhattak a tudományos diákköri tevékenység területén.

Hallgatókat támogató pályázatok

A Társadalmi Megújulás Operatív Program keretében két pályázati konstrukció is segítette a hallgatókat és az oktatókat. A Nemzeti Kiválóság Program (TÁMOP–4.2.4.A) 2012. és 2015. között támogatta ösztöndíjjal a nyertes hallgatókat és oktatókat azzal a céllal, hogy fejlessze az emberi erőforrást a kutatás és az innováció területén, és a jövő nemzedékét a kutatói életpályára vonzza.¹⁴ A bírálókat az OTDK-n elért eredményeket beszámították.¹⁵

A másik program, amelynél szintén figyelembe vették az OTDK-n elért eredményeket,¹⁶ a Nemzeti Kiválóság Program–Campus Hungary, K+F-projektekhez és képzési

¹⁴ Forrás: Együtt a tudományért. Eredménykommunikációs kiadvány. (2015), Közigazgatási és Igazságügyi Hivatal, Tatabánya.

¹⁵ [Eötvös Loránd Hallgatói Ösztöndíj Pályázat felhívása](#)

¹⁶ Hivatkozás: www.campushungary.hu

programokhoz kapcsolódó, a nemzetközi hallgatói mobilitás személyi támogatási rendszerének fejlesztését célzó (TÁMOP–4.2.4.B) program volt, amely szintén 2012–2015 között valósult meg. A Program célja a hallgatók és oktatók, felsőoktatási dolgozók nemzetközi mobilitásának elősegítése volt.

A legújabb hallgatói ösztöndíj-pályázatot, ahol az OTDK-n elért eredményeknek komoly szerepe van, az Emberi Erőforrások Minisztériuma hirdette meg. Ez az Új Nemzeti Kiválóság Program, amelynek célja, hogy támogassa a hallgatói, kutatói kiválóságot, és ösztöndíjat biztosítson a kutatómunkához és az azt összefoglaló dolgozat, alkotás elkészítéséhez. Az alapképzésben és a mesterképzésben a pályázati keret intézmények közti felosztásának kiszámításához a 2013. évi XXXI. és a 2015. évi XXXII. OTDK elért eredményeit használják,¹⁷ emellett a TDK, OTDK részvételt több kategória esetében is figyelembe veszik, illetve maga a pályázati tevékenység is irányulhat TDK-pályamunka készítésére.¹⁸

Infrastrukturális fejlődés

Az elmúlt évtizedben az informatika és az internet dinamikus térhódítása mindenre hatással volt, így a TDK-ra és az OTDK-ra is. Az internetnek köszönhetően jelentősen felgyorsult az információáramlás, és sokkal több hallgatóhoz jut el a TDK lehetősége. Emellett az informatikai fejlesztések lehetővé tették olyan adatbázisok fejlesztését, amelyek az adatok tárolásán és a jelentések formájában történő bemutatásán kívül már a kommunikációt is támogatják. Az OTDT új informatikai rendszerét (OTDT online rendszer) a 2011-es XXX. Jubileumi OTDK-ra fejlesztették. Ez a rendszer lehetővé tette, hogy minden, az intézményi TDK-konferencián jogosultságot szerző hallgató tájékoztatást kapjon az OTDK-ra nevezés lehetőségéről. A XXXI. OTDK-n ez annyiban változott, hogy a Központi Felhívás kötelezővé tette a pályamunka feltöltését az intézményi TDK-konferenciát követően¹⁹ (korábban csak a nevezési időszakban kellett benyújtani a dolgozatokat), így a hallgatókkal való kommunikáció előrébb tolódott időben az OTDK-hoz képest. Mindennek eredményeként elmondható, hogy az OTDT Titkársága, a szekciókat rendező és a nevező intézmények is sokkal intenzívebben tartják a kapcsolatot hosszabb időn keresztül. Ez az aktivitás hatással van a TDK ismertségére, és ezen keresztül az OTDK iránti érdeklődésre is. Az OTDK szervezési ciklusa így jelentősen meghosszabbodott, ami hozzájárul a jobb előkészítéshez. Emellett ez a változás előidézte az OTDT Titkárság szerepének módosulását is, a működésében ugyanis sokkal erőteljesebb lett a szolgáltató jelleg (kapcsolattartás a hallgatókkal, TDT-elnökökkel, OTDK rendezőkkel, adatszolgáltatás, tájékoztató pályázati lehetőségekről stb.).

¹⁷ Az emberi erőforrások minisztere által kiadott nemzeti felsőoktatási kiválósági ösztöndíj (Új Nemzeti Kiválóság Program) működési szabályzata.

¹⁸ Új Nemzeti Kiválóság Program, pályázati útmutatók (alapképzés, mesterképzés, doktori hallgatói, doktorjelölti kategóriák).

¹⁹ XXXI. OTDK Központi Felhívás, 2. számú melléklet.

Szakkollégisták részvétele az OTDK-n

A szakkollégiumok jelentős részében fontos a TDK tevékenység, amit mutat az is, hogy a Szakkollégiumok Egyeztető Fóruma (SZE) által meghirdetett minősítési eljárásban a minősítési szempontok között szerepelnek a TDK-eredmények.

A SZE-fel való együttműködés keretében az OTDT a XXXII. OTDK során először bővítette a hallgatók nevezési lapját azzal a kérdéssel, hogy tagjai-e, tagjai voltak-e szakkollégiumnak. A nevező hallgatók közül 822-en jelölték azt, hogy tagjai (vagy tagjai voltak tanulmányaik idején) szakkollégiumnak. Ez az összes résztvevő 15,9%-a, míg a minősített (I., II., III.) helyezést elérő hallgatók 17,9%-a volt szakkollégista. Az 1. táblázat mutatja a szakkollégisták részvételi és helyezési arányát szekciónként. Ebből látszik, hogy nagyok az eltérések, és a szakkollégisták leginkább a Közgazdaságtudományi, az Állam- és Jogtudományi, valamint a Társadalomtudományi Szekcióban voltak a legaktívabbak, míg az Orvos- és Egészségtudományi, a Had- és Rendészettudományi, valamint a Testnevelés- és Sporttudományi Szekcióban voltak a legkevesebben. Jellemzően a szakkollégiumi expanziót megelőzően a társadalomtudományok területén működött a legtöbb szakkollégium, illetve az expanzió során is sok olyan alakult, amelyeknél ezek tudományok a meghatározóak.

5. táblázat: A XXXIII. OTDK-n résztvevő, valamint helyezést elérő szakkollégisták aránya az OTDK pályamunkát bemutató, valamint helyezést elérő hallgatók számához viszonyítva

Szekció	Szakkollégisták részvétele a pályamunkát bemutató hallgatók számához viszonyítva (%)	Szakkollégisták száma a helyezést elérő hallgatók számához viszonyítva (%)
Agrártudományi	12	9,7
Állam- és Jogtudományi	26	31,7
Biológia	11	16
Fizika, Földtudományok és Matematika	19	25,8
Had- és Rendészettudományi	8,8	11,1
Humán Tudományi	23,4	24,6
Informatika Tudományi	12,7	11,8
Kémiai és Vegyipari	10,8	15,4
Közgazdaságtudományi	30,8	29,9
Műszaki Tudományi	12,1	11,9
Művészeti és Művészettudományi	8,2	9,7
Orvos- és Egészségtudományi	7,7	10,3
Pedagógiai, Pszichológiai, Andragógiai és Könyvtártudományi	12,8	15
Tanulás- és Tanításmódszertani – Tudástechnológiai	13,3	18,2
Társadalomtudományi	25,7	30,6
Testnevelés- és Sporttudományi	9,2	2,8
Összesen:	15,9	17,9

Az adatok forrása: Az OTDT Titkárság által az OTDT online rendszerében nyilvántartott nevezési és eredményességi adatok a XXXII. OTDK-ról

A Pro Scientia Aranyérmesek pályakövetésének első vizsgálata azt mutatja ugyanakkor, hogy a Pro Scientia Aranyérmesek esetében a 2015-ben aranyéremben részesültek 63%-a volt szakkollégista, míg a kérdőívet kitöltők közül a 2015. évet megelőzően aranyérmert nyertek 37%-a (*Tóbi 2016*). A szakkollégiumi tagságra vonatkozó kérdés természetesen a 2017. évi XXXIII. OTDK esetében is ott lesz a nevezési lapon, így érdemes lesz majd azt is feldolgozni és összehasonlítani a 2015-ös adatokkal.

Összegzés

Az elmúlt évtizedekben a TDK iránti érdeklődés folyamatosan nőtt, amit mutat az OTDK-n bemutatott pályamunkák számának alakulása. A tanulmány célja az volt, hogy bemutassuk, a felsőoktatás egészéhez képest hogyan változott az OTDK mérete, illetve képet adjunk arról, hogy a kétciklusú képzés bevezetése mennyiben befolyásolta a hallgatók TDK iránti motivációját, illetve egy OTDK adatain keresztül megvizsgáltuk a szakkollégiumok és az OTDK közti kapcsolatot. Azt fontos kiemelni, hogy az OTDK szekciók szakmai beszámolóí megerősítették, hogy a mennyiségi emelkedés nem jár a minőség romlásával. A szakmai színvonalat minden szekció rendszeresen kiemeli a beszámoló elkészítésekor, ami lényeges visszajelzés a fenntarthatóságra vonatkozóan is.

A leírtakból látható, hogy egyre több fiatal érzi úgy, hogy a kötelező tananyagon felüli tudást szeretne. A TDK célja pedig az, hogy ebben segítse őket. Jelentős szerepe van a tudományos utánpótlás nevelésében, de a kutatás során elsajátított kognitív ismeretek, valamint egyéb készségek (tudományos mű írása és prezentálása, érvelés, a visszajelzések kezelése) egyaránt a szakmai kiválóságot segítik elő, ami más területeken (versenyszféra, közszféra) is jól hasznosítható. Ahhoz azonban, hogy mindez fennmaradjon, a motivált fiatalokon kívül kellenek azok az elkötelezett oktatók és kutatók, akik témavezetőként, szervezőként, bírálóként és zsűritagként segítik, támogatják a hallgatókat. Az ő részvételük és utánpótlásuk kulcskérdés, amiben szerencsére a TDK jól teljesített: a jelentősen növekvő méret ugyanis több témavezetőt, több szervezőt, több bírálót és több zsűritagot is igényel, mindezt úgy, hogy ők azok, akik anyagi ellenszolgáltatás nélkül végzik el a feladataikat. Annak érdekében, hogy működhessenek a szekciók, egy-egy területen összefogás szükséges, amelyre a jövőben is egyre nagyobb figyelmet kell fordítani, várhatóan ez lesz a következő évtized egyik nagy kihívása. A TDK azonban olyan cél, amely az idők során megőrizte, sőt, megerősítette hitelességét, ezért sokan tudnak irányába elköteleződni, és ezért erőn felül, a hallgatók érdekében dolgozni.

IRODALOM

- ANDERLE Á. (ed) (2011) *A magyar tudományos diákköri konferenciák története (1951–2011)*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest. p. 29.; p. 48.; p. 50.
- BORDÁS A. & CEGLEDI T. (2012) A debreceni szakkollégiumok mint a tudásmegosztó és tudásteremtő tanulóközösségek színterei. In: Dusa Á.; Kovács K.; Márkus Zs.; Nyüsti Sz. & Sőrés A. (eds): *Egyetemi élethelyzetek II*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- BUGYIK E., GÉR A., KIRÁLY P. & TÓBI I. (2013) *Érmes életutak – gyorsjelentés*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest. p. 6.
- CEGLÉDI T., CZIRÁKI SZ., HARSÁNYI SZ. G. & TÓBI I. (2015) A tehetségek útja kutatás eredményeinek bemutatása. In: Kónyáné Tóth Mária & Molnár Csaba (eds.): *A fejlesztések eredményei és a jövő stratégiája az oktatásban*. Suliszerviz Oktatási és Szakértői Iroda, Suliszerviz Pedagógiai Intézet, Debrecen. pp. 262–272.
- DEMETER E. (2012) Szakkollégiumok, a tehetség közege. In: *Felsőoktatási Műhely*, 4, p. 53.
- HÍVES T. & KOZMA T. (2014) Az expanzió vége? In: *Educatio*, 2, p. 241.
- KISS L. (2014) Diplomával a rendszerváltás előtt. A felsőoktatás intézményrendszerének átalakítása a második világháború utáni Magyarországon. In: *Felsőoktatási Műhely*, 2, p. 17.
- SZENDRŐ P. & CZIRÁKI SZ. (2009) A tudományos diákkörök szerepe a felsőoktatásban. In: *Educatio*, 2, p. 155.
- TÓBI I. (2016) *A Pro Scientia Aranyérmesek életpályáját vizsgáló longitudinális kutatás eredményei*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest. p. 3.